

Research Paper

Native Modeling of Psychosocial Vulnerability to Persistent Depression of Women: A Grounded Theory Study

Shahram Basy¹

1- Associate Professor of Ethnology, Faculty member of The Department of Social Sciences, Payame Noor University, Tehran, Iran.

Received: 2021/04/27

Revised: 2022/08/12

Accepted: 2022/09/15

Use your device to scan and read the article online

DOI:

10.30495/JVJ.2022.27894.3567

Keywords:

Social Capital, Women's Cooperative, Narrative Analysis Method, Social Responsibility, Damghan County.

Abstract

Introduction: Women's social capital in cooperatives is a key factor in the bonding of members, according to which it shows their position and role in the development and evaluation of cooperatives' performance. Participation in cooperatives for women is considered a social and economic activity that measures their ability in society. This is important because of their social responsibility in cooperatives. With this basic assumption, the present study seeks to establish a theoretical and empirical relationship between women's social capital and their social responsibility in cooperatives. For this purpose; We discussed social capital from the perspective of theorists such as Bourdieu, Putnam, and Fukuyama, and linked it to the concept of social responsibility. The main question in this regard has been how social capital reflects the social responsibility of women in cooperatives and how do women assess its role? To answer this question, we used the method of narrative analysis.

Methods: Using a semi-structured interview strategy that reached a theoretical saturation with 30 members of the cooperative, we reached the 12 initial categories. From their analysis, we came to the 4 secondary categories of sustainable interaction, shared values, meeting needs and motivation for creative and entrepreneurial work.

Findings: The analysis of these categories indicates that in cooperatives there is a comprehensive participation in the work that members try to gain the trust of other members through interaction and adaptive behavior, resulting in a lasting interaction and common values of women in To be formed between them. It has also helped meet the basic needs of women, including their financial and emotional needs, and at the same time be creative. The analysis of these categories showed that women's social capital has created a context for their high social responsibility in cooperatives, and this has helped to maintain and develop cooperatives.

Citation: Basy Sh. Native Modeling of Psychosocial Vulnerability to Persistent Depression of Women: Grounded Theory Study: Journal of Women and Society. 2023; 13 (52): 33-46.

*Corresponding Author: Shahram Basy

Address: Associate Professor of anthropology, Faculty member of The Department of Social Sciences, Payame Noor University, Tehran, Iran

Tell: 09125253141

Email: basy@pnu.ac.ir

Extended Abstract

Introduction

Participation in cooperatives is considered as a social and economic activity for women, in parallel with which they make a large share of the development of society. By participating in cooperatives, the conditions are created for women to change their status in a way that we will see an increase in social participation, an increase in the level of women's employment, as well as an increase in their role and share in families. Their participation in cooperatives also creates and expands the spirit of cooperation and cooperation, comprehensive participation and meeting living needs and increasing the level of awareness, and so on. The present study examines the dimensions of effective social capital in this regard with the idea that women's social capital in cooperatives can play a role in cooperative social responsibility. How members' narratives of their relationship with each other have affected their social responsibility in cooperatives, and what is their assessment of the state of social capital in cooperatives? In what ways does this social capital represent the social responsibility of women in cooperatives?

Methods

The present study is based on qualitative tradition. Narrative analysis is a qualitative research method that begins with the study of statements and actions of individuals in a local context. The statistical population of this study is women members of cooperatives in Damghan. In this study, the interviews were theoretically saturated with 4 interviews. Interviews ranged from 4 to 5 minutes using a semi-structured interview strategy. Thus, the questions started with general questions and ended with minor questions. The data analysis process is performed according to the proposed steps of Granheim and Landman, which include steps 1_ implement the interview immediately after each interview, 2- read the text of the interview for general understanding, 3- determine the semantic units and basic codes, 4- classify the initial codes Similar in more comprehensive classes and 5_ determine the content

contained in the data.

Findings

The results show that in cooperatives there is a comprehensive participation in the work that members try to gain the trust of other members through interaction and adaptive behavior, and as a result, a lasting interaction is formed between them. It has also led to the internalization of group values among them and, to a large extent, the degree of group belonging and work belonging among them, which has also led to group justice. They have tried to maintain their relevance and commitment to cooperatives by maintaining common values such as group support and cooperation, belonging to the group and accepting the culture of cooperatives, and so on. However, what has kept the cooperative stable and increasing the commitment of its members is meeting the spiritual, psychological, and especially financial needs of women. Interpretation of interviews in this part of the study showed that women are more satisfied with their work in cooperatives and this is to meet their needs. Cooperatives have become a place to build new relationships, meet the emotional and spiritual needs of women. This is accompanied by meeting financial needs. Narratives indicate the effects of working in cooperatives on the identity, belonging, and independence of women. However, what has enhanced cooperatives are other aspects that have been able to attract women and provide an opportunity for empowerment and the emergence of creative ideas. Traditions indicate that cooperatives paved the way for this and paved the way for young entrepreneurs and women.

Discussion

What can be expressed in a general conclusion, according to the secondary categories, is the social responsibility of the members of the cooperatives. In keeping with their commitment to cooperatives, they have created lasting interaction, created shared values, met their needs, and motivated entrepreneurship. Social responsibility in cooperatives indicates a process in which interactions are formed and create a platform for teamwork among

women. Therefore, by promoting commitment among members, their responsibility can be increased and, as mentioned, this will lead to the sustainability and development of cooperatives.

Conclusion

Finally, it is suggested that in the priority of treatment planning for persistent and chronic depressive disorder, underlying and intervention factors should be considered according to the indigenous culture of individuals.

Ethical Considerations

All respondents answered the questions with prior notice and consent, and all questions were completed without the respondent's name and address

Compliance with ethical guidelines

All participants in the study participated in the study by filling out a consent form, and the researchers assured them that the results of the research were confidential.

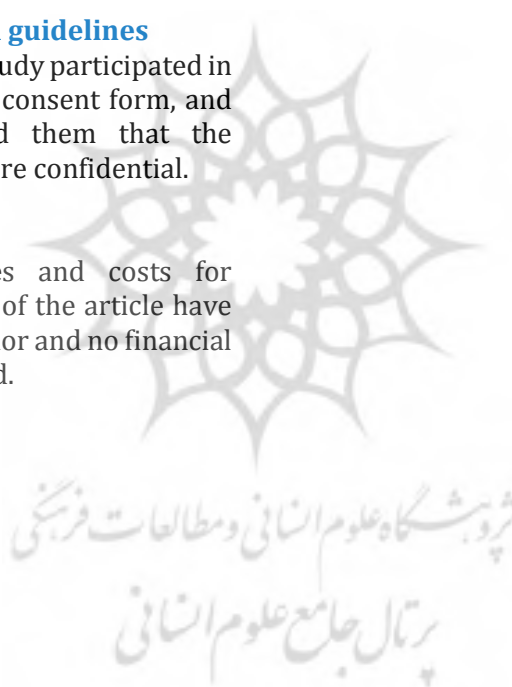
Funding

All financial resources and costs for research and publication of the article have been paid by the first author and no financial support has been received.

Authors' contributions

Conflicts of interest

This research is not in conflict with personal or organizational interests

مقاله پژوهشی

تحلیل روایت زنان از مسؤلیت‌پذیری اجتماعی در تعاونی‌ها با تاکید بر سرمایه اجتماعی (مورد مطالعه: تعاونی‌های زنان در شهرستان دامغان)

شهرام باسیتی^۱

۱- دانشیار مردم‌شناسی، عضو هیئت علمی گروه علوم اجتماعی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

چکیده

هدف: سرمایه اجتماعی زنان در تعاونی‌ها عاملی اساسی در پیوند اعضا می‌باشد که براساس آن جایگاه و نقش آنها را در توسعه و ارزیابی عملکرد تعاونی‌ها نشان می‌دهد. شرکت در تعاونی‌ها برای زنان به منزله‌ی فعالیتی اجتماعی و اقتصادی قلمداد می‌شود که توانمندی آنها در جامعه می‌سجد. این امر مهم، با مسؤلیت‌پذیری اجتماعی آنها در تعاونی‌ها مرتبط است. با این فرض اساسی، پژوهش حاضر درصدد ایجاد رابطه‌ی نظری و تجربه‌ای میان سرمایه‌ی اجتماعی زنان و مسؤلیت‌پذیری اجتماعی آنها در تعاونی‌ها است. برای این منظور سرمایه‌ی اجتماعی را از منظر نظریه‌پردازی چون بورديو، پاتنام و فوکویاما مورد بحث قرار دادیم و آن را با مفهوم مسؤلیت‌پذیری اجتماعی پیوند دادیم. سوال اساسی در این رابطه، چنین بوده است که سرمایه‌ی اجتماعی به چه شیوه‌هایی نمایگر مسؤلیت اجتماعی زنان در تعاونی‌ها می‌باشد و زنان نقش آن را چطور ارزیابی می‌کنند؟

روش: برای پاسخ به این سوال، از روش تحلیل روایت استفاده نمودیم. با استفاده از راهبرد مصاحبه‌ی نیمه‌ساخت یافته که با ۳۰ نفر از اعضای تعاونی به اشباع نظری رسید به دوازده مقوله‌ی اولیه رسیدیم. **یافته‌ها:** از تحلیل پاسخ‌ها به ۴ مقوله‌ی ثانویه تعامل پایدار، ارزش‌های مشترک، برآورده شدن نیازها و انگیزه برای کار خلاقانه و کارآفرینانه رسیدیم. تحلیل این مقولات حاکی از آن است که در تعاونی‌ها مشارکت همه جانبه‌ی در کارها وجود دارد که اعضا سعی دارند با تعامل و رفتار سازگرا، اعتماد سایر اعضا را به دست آورند و در نتیجه یک تعامل پایدار و ارزش‌های مشترک زنانه در بین آنها شکل بگیرد. این موارد همچنین سبب شده است که نیازهای اساسی زنان از جمله نیازهای مالی و عاطفی آنها برآورده شود و به موازات آن دست به کار خلاقانه بزنند. تحلیل این مقولات نشان داد که سرمایه‌ی اجتماعی زنان سبب ایجاد بستر و زمینه‌ی مسؤلیت‌پذیری اجتماعی بالای آنها در تعاونی شده و این امر به حفظ و توسعه تعاونی‌ها کمک کرده است.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۲/۰۷

تاریخ داوری: ۱۴۰۱/۰۵/۲۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۶/۲۴

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:

10.30495/JZVJ.2022.27894.3567

واژه‌های کلیدی:

سرمایه اجتماعی، تعاونی زنان، روش تحلیل روایت، مسؤلیت‌پذیری اجتماعی، شهرستان دامغان.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

مقدمه

مشارکت کنند [۸]. تعاونی‌ها نقش چندبعدی در شکل دادن به سرمایه اجتماعی زنان و میزان مسئولیت‌پذیری آنها در تعاونی و به تبع، در جامعه دارند. سرمایه اجتماعی زنان و نقش آن در مسئولیت‌پذیری اجتماعی آنها به عنوان یک فرض اساسی در شکل‌گیری و توسعه تعاونی‌ها، دستمایه بررسی وضعیت زنان در تعاونی‌های شهرستان دامغان است که این پژوهش در پی آن است. توسعه و پیشرفت جایگاه زنان در تعاونی‌ها، مستلزم تقویت و آگاهی‌انها از مسئولیت اجتماعی است تعاونی و خود آنها نیز می‌باشد؛ مسئولیتی که با تقویت سرمایه اجتماعی رابطه مستقیمی دارد. مسئولیت‌های اعضا در برابر سایر اعضا و اعضا در برابر پایداری تعاونی از یک سو و همچنین مسئولیت اجتماعی تعاونی در برابر جامعه، نشان‌دهنده میزان مشارکت، توسعه و همبستگی اجتماعی است.

بنابراین، پژوهش حاضر با توجه به در نظر داشتن ابعاد سرمایه‌ی اجتماعی (ابعاد اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی و مشارکت اجتماعی) و رابطه این ابعاد با مسئولیت زنان در تعاونی‌ها (چهار بُعد مسئولیت اقتصادی، مسئولیت قانونی، مسئولیت اجتماعی و مسئولیت اخلاقی) در پی کشف، درک و تفسیر زنان از سرمایه‌ی اجتماعی و نقش آن در مسئولیت‌پذیری اجتماعی در تعاونی‌ها است. این امر با تحلیل روایت آنها از چگونگی رابطه این دو مفهوم با هم در تعاونی‌ها امکان‌پذیر است و در پی پاسخ به این پرسش اساسی هستیم که سرمایه‌ی اجتماعی زنان چگونه و به چه شیوه‌ای منجر به مسئولیت‌پذیری اجتماعی در تعاونی‌ها می‌شود و راه‌های ارتقاء و توسعه‌ی آن چگونه ممکن است.

مبانی نظری

مبانی نظری و تجربی سرمایه‌ی اجتماعی دلالت بر روند انسجام، اعتماد و همبستگی اجتماعی در یک گروه، قشر و یا طبقه اجتماعی دارد. روندی که نشان می‌دهد سرمایه اجتماعی نقشی همچون سیمان برای برقراری ارتباط و استحکام روابط در بین اعضا دارد، اما ارتباط سرمایه اجتماعی با مسئولیت‌پذیری اجتماعی که بیشتر در قالب تحقیقات سازمانی و با شاخص‌های کمی انجام شده است، نتوانسته ماهیت پیچیده این روابط را کشف کند و مورد تحلیل قرار دهد. با وجود این، همگرایی و همسویی این دو مفهوم، به حدی است که نمی‌توان بدون داشتن دیدی کلی و انضمامی، آنها را جدا از هم مورد تحلیل قرار داد. بسیاری از اندیشمندان از سرمایه اجتماعی به عنوان زیر بنای توسعه اقتصادی هر جامعه یاد می‌کنند. اگر صرفاً بر اساس تحقیقات گذشته بیان شود که سرمایه اجتماعی، رشد و توسعه اقتصادی را تحت تأثیر قرار می‌دهد، منطقی است انتظار داشته باشیم سرمایه اجتماعی بتواند بر فعالیت‌ها و مسئولیت‌ها تأثیر بگذارد.

اولین محققانی که در تحقیقات خود از سرمایه اجتماعی بهره گرفتند، افرادی مانند جیمز کلمن^۵، پیر بوردیو^۶، فرانسیس فوکویاما^۷ و رابرت پانتام^۸ بودند. همه‌ی آنها بر این امر تاکید دارند که سرمایه اجتماعی

نگاه به جایگاه و نقش زنان در جامعه، با توجه به میزان مشارکت آنها در عرصه‌های مختلف در حال تغییر کردن است. این امر مهم، با توجه به شرکت زنان در تعاونی‌ها، اهمیت دوچندانی یافته است. شرکت در تعاونی‌ها به منزله‌ی فعالیتی اجتماعی و اقتصادی برای زنان در نظر گرفته می‌شود که به موازات آن، سهم زیادی از توسعه‌ی جامعه را نصیب خود می‌گرداند. تعاونی‌ها شرایط سهل و آسان برای زنان ایجاد می‌کنند و زنان می‌توانند با سرمایه‌ی اندک به تعاونی‌ها بپیوندند و از استعداد و توانمندی‌های خویش برای رشد و توسعه خود و جامعه بهره‌مند شوند. حضور زنان در تعاونی‌ها و راه‌اندازی تشکلهای زنانه، می‌تواند توانمندی آنان را در زمینه‌های مختلف، ارتقاء دهد [۹]. با شرکت در تعاونی‌ها، شرایط برای تغییر جایگاه زنان به شیوه‌ای مهیا می‌گردد که از طریق آن شاهد افزایش مشارکت اجتماعی، افزایش سطح اشتغال زنان و همچنین افزایش نقش و سهم آنها در جامعه خواهیم بود. شرکت آنها در تعاونی‌ها، همچنین سبب ایجاد و گسترش روحیه همکاری و تعاون، مشارکت همه جانبه و برآورده شدن نیازهای معیشتی و افزایش سطح آگاهی و ... می‌شود. به عنوان فرض اساسی این پژوهش، آنچه این موارد را تحقق می‌بخشد و به آنها الگوی واحد و بافتی منسجم می‌بخشد، سرمایه اجتماعی زنان در تعاونی‌ها است. نظریه‌پردازان و کسانی که در زمینه‌ی سرمایه اجتماعی کار کرده‌اند هر یک به شیوه‌های مختلف به نقش آن در گروه‌ها و کنش‌های اجتماعی پرداخته‌اند. رابرت پانتام^۱ سرمایه اجتماعی را به ارزش جمعی همه شبکه‌های اجتماعی و تمایلات ناشی از این شبکه‌ها برای کمک به یکدیگر مرتبط می‌داند [۲]. جیمز کلمن^۲، نیز برای سرمایه اجتماعی دو ویژگی قائل است؛ همه آن‌ها جنبه‌ای از یک ساخت اجتماعی را شامل می‌شوند و دوم کنش‌های معین افرادی را که در درون ساختارند تسهیل می‌کنند [۳]. به رغم بوردیو^۳، سرمایه اجتماعی، شامل سرمایه‌های بالفعل و بالقوه‌ای است که افراد در رابطه با گروه‌های اجتماعی به دست می‌آورند [۴]. با این حال، میزان و شیوه‌ی سرمایه‌ی اجتماعی در تعاونی‌ها، به منزله‌ی مکان و فضای فعالیت اقتصادی و اجتماعی بسته به اقتضائات و مواجهات اعضا با یکدیگر، اعضا با ساختار تعاونی و ارتباط تعاونی با سایر نهادها و ... فرق می‌کند اما در هر شیوه نقش سرمایه اجتماعی پویا در ابعاد مختلف نوآوری [۵]، افزایش بهره‌وری تعاونی [۶] و نقش سرمایه اجتماعی در توسعه [۷]، مهم و اساسی است.

آنچه به عنوان پژوهش نظری و تجربی مورد بررسی واقع نشده سهم سرمایه‌ی اجتماعی در مسئولیت‌پذیری اجتماعی^۸ تعاونی‌ها بوده است. مسئولیت‌پذیری اجتماعی تعاونی حاکی از مسئولیت اقتصادی سودآور، مسئولیت قانونی، مسئولیت اخلاقی و مسئولیت بشردوستانه است که علمکرد و بهره‌وری آن را نیز نشان می‌دهد. این امر در مورد زنان و نقش آنها در تعاونی‌ها بر این نظر استوار است که نقش آنها باید به رسمیت شناخته شود و همچنین باید در آرمان‌ها و اهداف اجتماعی

⁵ Coleman, J. S

⁶ Bourdieu, P

⁷ Fukuyama, F

⁸ Putnam, R

¹ Putnam, R

² Coleman, J

³ Bourdieu, P

⁴ Social Responsibility

مسئولیت‌پذیری اجتماعی به طور فزاینده‌ای از فرهنگ، اجتماع و اقتصاد حاکم بر جامعه حمایت می‌کند [۱۲]. مسئولیت‌پذیری تعاونی‌ها را می‌توان به چهار بُعد مسئولیت اقتصادی، مسئولیت قانونی، مسئولیت اجتماعی و مسئولیت اخلاقی تفکیک کرد [۱۳]. در مورد تعاونی‌ها، می‌توان مسئولیت‌پذیری را در قالب اجتماعی و مدنی و مسئولیت‌پذیری فردی تعریف نمود [۱۱]. می‌توان به این ابعاد بیشتر توجه نمود و آن را معیار ارزیابی کارکرد تعاونی برای اعضاء و جامعه دانست. تعاونی‌ها به دلیل ماهیت‌شان دارای این حُسن هستند که مسئولیت‌پذیری فردی را به مسئولیت‌پذیری اجتماعی پیوند می‌دهند و براساس آن، افراد را درگیر روابط بین گروهی و بیرون گروهی کنند. بنابراین ابعاد اجتماعی و اخلاقی مسئولیت‌پذیری در تعاونی‌ها دارای اهمیت دوچندان می‌شود؛ بنابراین با توجه به فلسفه‌ی تعاونی مبنی بر کار اشتراکی و همکاری همدلانه این مفهوم می‌تواند بسیاری از سوبه‌های نظری و تجربی را در مورد تعاونی‌ها پوشش دهد. در این راستا، نقش سرمایه‌ی اجتماعی در درون تعاونی‌ها، می‌تواند دستمایه تحلیلی باشد که نقش آن را در مسئولیت اجتماعی اعضاء تعاونی‌ها ارزیابی نمود. بنابراین نوآوری پژوهش علاوه بر تحلیل نظری رابطه میان این دو مفهوم، کاربرد تجربی و زمینه‌ای آنها در تعاونی‌ها به صورت روش کیفی و از دیدگاه خود آنها می‌باشد.

پیشینه تجربی پژوهش

باسیتی، شهرام [۱۴]، در مقاله «نقش سرمایه اجتماعی بر کیفیت زندگی فعالان عرصه تعاون مورد مطالعه: شهر دامغان» با استفاده از بُعد شناختی و ساختاری سرمایه‌ی اجتماعی به تحلیل کیفیت زندگی فعالان عرصه تعاون پرداخته است. نتایج این پژوهش حاکی از آن است که فردی که سابقه فعالیت در تعاونی‌ها را ندارد، دچار انزوای اجتماعی می‌شود، کیفیت زندگی اش نیز کاهش می‌یابد اما با افزایش بُعد شناختی سرمایه اجتماعی، کیفیت زندگی آنان نیز بهبود می‌یابد. بین بُعد ساختاری سرمایه اجتماعی با کیفیت زندگی فعالان تعاونی‌ها رابطه معناداری وجود دارد.

چرمچیان لنگرودی، مهدی [۹]، در مقاله «نقش سرمایه اجتماعی بر توانمندسازی زنان مرکبات کار شهرستان ساری»، میانگین میزان سرمایه اجتماعی و توانمندسازی زنان مرکبات کار شهرستان ساری در حد زیاد می‌باشد. همچنین از نتایج می‌توان به پیشنهادهایی برای تقویت توانمندسازی زنان مرکبات کار از جمله استفاده ایشان از وسایل ارتباط جمعی، استفاده مرکبات کاران از توصیه‌های مرکبات کاران دیگر، کمک گرفتن زنان از یکدیگر در امور شخصی و خانوادگی، استفاده از دهیار و اعضاء شورای روستا برای کمک به زنان مرکبات □ کار و بالا بردن اطلاعاتشان از ماشین آلات مدرن باغی اشاره نمود.

اردلان و همکاران [۱۵]، تأثیر سرمایه اجتماعی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی بر تعهد سازمانی (مطالعه موردی کارکنان دانشگاه رازی کرمانشاه)، در نتایج الگویابی معادلات ساختاری نشان داد که اثر مستقیم مسئولیت‌پذیری اجتماعی بر تعهد سازمانی (۰/۲۱) در سطح ۰/۰۵ مثبت و معنی‌دار است، همچنین اثر مستقیم سرمایه اجتماعی بر

وجوه گوناگون سازمان اجتماعی مانند اعتماد، هنجارها و شبکه‌ها است که با تسهیل اقدامات هماهنگ، کارایی جامعه را بهبود می‌بخشد. در مجموع، این مفهوم سه مؤلفه مهم اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی و مشارکت اجتماعی را در بر می‌گیرد. طبق همین وجوه، تعاریف مختلفی از این مفهوم ارائه داده‌اند. بوردیو (۱۹۸۶)، سرمایه اجتماعی را تجمعی از منابع بالقوه و بالفعل تعریف می‌کند که مربوط به مالکیت شبکه بادوامی از روابط کم و بیش نهادی شده از آشنایی و شناخت متقابل است. این شبکه‌ها محصول راهبردهای سرمایه‌گذاری فردی و جمعی، آگاهانه یا ناآگاهانه به قصد باز تولید روابط اجتماعی است. کلمن (۱۹۹۸) معتقد است سرمایه اجتماعی بخشی از ساختار اجتماعی است که به کنشگر اجازه می‌دهد به منافع خود دست یابد. فوکویاما (۱۳۷۹) سرمایه اجتماعی را به عنوان مجموعه معینی از هنجارها با ارزش‌های غیر رسمی تعریف می‌کند که اعضای گروهی که همکاری و تعاون میانشان مجاز است، در آن سهیم اند. به اعتقاد او هنجارهایی که تولید سرمایه اجتماعی می‌کنند، باید شامل ارزش‌هایی از قبیل صداقت، ادای تعهدات و ارتباطات دو جانبه باشند. پاتنام (۲۰۰۰) معتقد است سرمایه اجتماعی به خصوصیتی از سازمان اجتماعی مانند شبکه‌ها و هنجارها و اعتماد اشاره دارد که هماهنگی و همکاری برای منافع متقابل را تسهیل می‌کند. تعاونی‌ها به عنوان شبکه‌ای از روابط اجتماعی، نیازمند سرمایه اجتماعی برای رشد و توسعه خود هستند. سرمایه‌ی اجتماعی در این راستا، ابعاد زیادی از روابط و مناسبات را پوشش می‌دهد و بر مبنای آن می‌توان درک درستی از نقش و جایگاه افراد، درک روابط و توانایی‌های بالقوه و بالفعل آنها را در مسئولیت‌پذیری و فعالیت‌های فردی و گروهی نشان داد. این امر، برای تعاونی‌های زنان به مثابه مکان و فضایی که بازتاب فعالیت‌ها و توانایی‌های آنها است می‌تواند حائز اهمیت نظری و تجربی باشد.

در همین راستا، تأثیر فلسفه‌ی تعاونی، آرمان‌ها و اهداف آن برای اعضاء بر خود سرمایه‌ی اجتماعی درون آنها نقش دارد. تعاونی‌ها در کنار تولید و ایجاد سرمایه و توسعه منابع انسانی، به توسعه سرمایه اجتماعی کمک می‌کنند [۹]. همچنین تعاونی‌ها با تقویت سرمایه اجتماعی، نقش مهمی در بهبود فعالیت مؤسسات اجتماعی، فرهنگی و محیط زیستی و ارتقاء اثرگذاری آنها ایفاء می‌کنند. این امر مهم، میانجی مسئولیت‌پذیری اجتماعی اعضاء تعاونی‌ها است. به موازات آن، سرمایه‌ی اجتماعی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی افراد را در تعاونی بالا می‌برد. رابطه سرمایه‌ی اجتماعی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی، یک رابطه‌ی دوسویه و متقابل است که می‌توان آن را مبنای بسیاری از روابط و مناسبات قرار داد.

مسئولیت‌پذیری اجتماعی یک موضوع جدید نیست اما به نظر می‌رسد که افزایش علاقه در میان دانشگاهیان و دست‌اندرکاران به مسئولیت‌پذیری اجتماعی به خاطر منافع‌هایی که برای اقتصاد، جامعه و محیط‌زیست دارد، تازه و جدید باشد [۱۰]. رویکرد مسئولیت اجتماعی از طریق دو زیرمجموعه اجتماعی و مدنی به شایستگی‌ها و توسعه پایدار روابط در سطح اجتماع اشاره دارد که افراد در موقعیت‌های گوناگون انجام کارها و عمل‌ها را بر طبق مسئولیت پذیرفته شده بر عهده می‌گیرند [۱۱]. در مطالعات جدید نیز بر این امر تأیید شده است که

میلر و بایز [۱۹]، در تحقیق «تأثیر سرمایه اجتماعی بر رفتارهای تأثیرگذار بر آب مسکونی در یک خشکسالی مستعد» به این سؤال پاسخ داده‌اند که آیا پرورش سرمایه اجتماعی ممکن است مردم را ترغیب به همکاری در زمینه اقدامات زیست محیطی و پایدار کند. آنها نقش سرمایه اجتماعی را در ایجاد «احساس مسئولیت» بررسی کرده‌اند و به این نتیجه رسیده‌اند که سرمایه‌ی اجتماعی می‌تواند از طریق همکاری و همیاری در کاهش مصرف آب و آموزش‌های لازم برای بهینه کردن مصرف آب به عنوان یک مسئولیت اجتماعی تلقی شود.

نتایج پژوهش‌های ذکر شده، نشان می‌دهد که سرمایه اجتماعی بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی تأثیر مستقیمی دارد و این امر به‌ویژه در تعاونی‌ها و شرکت‌ها بسیار آشکار و با اهمیت است. از این نظر پژوهش حاضر، همراستا با این پژوهش‌ها می‌باشد. اما آنچه این پژوهش را از آنها متمایز می‌نماید، چگونگی تأثیر سرمایه اجتماعی و شیوه‌های نمایانگری است که بر مسئولیت اجتماعی زنان در تعاونی‌ها اثر می‌گذارد؛ به عبارتی دیگر به چگونگی ایجاد مسئولیت اجتماعی زنان در تعاونی‌ها با تاکید بر نقش سرمایه اجتماعی آنها می‌پردازد که این را از دیدگاه مشارکت‌کنندگان و روایتی که از وضعیت سرمایه اجتماعی و مسئولیت‌پذیری ارائه می‌نمایند، مورد بررسی و تحلیل قرار می‌دهد.

یافته‌های پژوهش

با توجه به اهداف و موضوع مورد بررسی، مصاحبه با اعضاء، هیئت مدیره و مدیران عامل شرکت‌های تعاونی زنان شهرستان دامغان انجام شد. مشخصات این افراد چنین است: (جدول ۱)

جدول ۱- مشخصات مصاحبه‌شوندگان

کد مصاحبه‌شونده	سن	مدرک تحصیلی	سمت و سابقه مدیریت	تعاونی
۱	۳۸	کارشناسی ارشد	مدیرعامل / ۳ سال	تعاونی زنان فرهیخته
۲	۴۵	دیپلم	عضو هیئت مدیره / ۲ سال	مرکبات
۳	۵۵	دیپلم	عضو تعاونی / ۴ سال	مهرکلاته
۴	۵۲	دیپلم	عضو تعاونی / ۶ سال	قالی بافی
۵	۶۷	خواندن و نوشتن	عضو تعاونی / ۴ سال	مرکبات
۶	۵۵	خواندن و نوشتن	عضو تعاونی / ۴ سال	تعاونی زنان فرهیخته
۷	۶۶	خواندن و نوشتن	عضو تعاونی / ۶ سال	مهرآب دیباج
۸	۵۹	خواندن و نوشتن	عضو تعاونی / ۴ سال	مهرآب دیباج
۹	۳۸	کارشناسی	عضو هیئت مدیره / ۲ سال	قالی بافی
۱۰	۴۹	دیپلم	عضو هیئت مدیره / ۲ سال	قالی بافی
۱۱	۵۵	خواندن و نوشتن	عضو تعاونی / ۴ سال	مواد غذایی فرآوری محصول سیر سیاه
۱۲	۵۵	خواندن و نوشتن	عضو تعاونی / ۴ سال	مهر دامنه کوه
۱۳	۵۶	سیکل	عضو هیئت مدیره / ۴ سال	مواد غذایی فرآوری محصول سیر سیاه
۱۴	۵۰	دیپلم	مدیر عامل تعاونی / ۴ سال	قالی بافی
۱۵	۵۱	دیپلم	عضو هیئت مدیره / ۲ سال	مهرکلاته
۱۶	۵۲	دیپلم	عضو تعاونی / ۴ سال	قالی بافی
۱۷	۵۲	کارشناسی	عضو هیئت مدیره / ۲ سال	مواد غذایی فرآوری محصول سیر سیاه
۱۸	۵۰	کارشناسی	مدیر عامل تعاونی / ۲ سال	بافندگان

۱۹	۴۷	کارشناسی	عضو هیئت مدیره / ۲ سال	بافندگان
۲۰	۵۲	دیپلم	عضو هیئت مدیره / ۲ سال	مهر دامنه کوه
۲۱	۴۶	دیپلم	مدیر عامل تعاونی / ۲ سال	مهر دامنه کوه
۲۲	۳۵	دیپلم	عضو هیئت مدیره / ۲ سال	مهر کلاته
۲۳	۵۵	خواندن و نوشتن	عضو تعاونی / ۴ سال	تعاونی زنان فرهیخته،
۲۴	۴۵	کارشناسی	مدیر عامل تعاونی / ۲ سال	بافندگان
۲۵	۵۵	کارشناسی	عضو تعاونی / ۴ سال	تعاونی زنان فرهیخته،
۲۶	۶۰	خواندن و نوشتن	عضو هیئت مدیره / ۴ سال	مرکبات
۲۷	۶۵	خواندن و نوشتن	عضو تعاونی / ۴ سال	تعاونی زنان فرهیخته،
۲۸	۵۱	دیپلم	عضو هیئت مدیره / ۴ سال	مهر دامنه کوه
۲۹	---	دیپلم	-----	تعاونی زنان فرهیخته،
۳۰	۵۵	دیپلم	عضو هیئت مدیره / ۳ سال	مهر دامنه کوه

مقوله دسته‌بندی می‌شوند. (د) از میان مقولات ثانویه، مقوله‌ی کلی‌تری تحت عنوان مقوله‌ی هسته‌ای در یک مورد انتخاب می‌شوند. توصیف، توضیح، تفسیر و تبیین در زیربخش‌ها، براساس مقولات ثانویه پیش برده می‌شود اما در تحلیل هر کدام از زیر بخش‌ها، روند تحلیل‌ها و شواهد نقل‌قول‌ها به تشریح مقولات اولیه پرداخته می‌شود. در نهایت، نتیجه-گیری براساس مقوله‌ی هسته‌ای مورد بحث قرار می‌گیرد و سعی می‌شود براساس مصاحبه‌ها و داده‌های تجربی به ارائه راهکارهایی برای ارتقاء و پایداری تعاونی‌ها دست یابیم.

در این بخش به تجزیه و تحلیل متن مصاحبه‌ها به عنوان داده‌های پژوهش پرداخته می‌شود. الف) ابتدا با بررسی متن مصاحبه‌ها و استراتژی خواندن سطر به سطر متون مصاحبه، اقدام به استخراج مفاهیم شده است که تعداد آن‌ها بیش از ۱۲۰ مورد است. (ب) در مرحله دوم سعی شده تا از میان مفاهیم و براساس دسته‌بندی محتوایی و مضمونی آن‌ها، مقولات اولیه پژوهش استخراج گردد که تعداد آن‌ها ۱۲ مقوله می‌باشد. (ج) با تلفیق و بررسی مقولات اولیه براساس شباهت و تفاوت‌های محتوایی، به استنتاج مقولات ثانویه پرداخته شد که در ۴

جدول ۲- استخراج مفاهیم، مقولات اولیه و ثانویه و هسته‌ای از مصاحبه‌ها

مقوله هسته‌ای	مقولات ثانویه	مقولات اولیه	مفاهیم
زمینه مسئولیت‌پذیری اجتماعی بالا	تعامل پایدار	مشارکت همه جانبه	کار گروهی در اولویت بودن، کار رو پیش بردن مهمه، باهم سازش کردن، هماهنگی در انجام کارها، همه باهم بودن، اعتماد به همدیگه داشتن، با هم شروع کردن، درک کردن همدیگر، کمک کردن به هم، جا به جا شدن در کار، هماهنگی و نظم گروهی، رفتار کردن صحیح در گروه، دوری از تشنج، عدم توسل به زورگویی، عدم فشار و اذیت نکردن همدیگر، تعهد به همدیگر، احساس حس اعتماد، سازش با همدیگر، رقابت سالم، کم بودن غیبت‌ها، جابه جایی در کارها، دلسوزی در کار، ارتباطات سالم، مسئولیت قبول کردن،
		اعتماد به همدیگر	داشتن ارزش‌های زنانه، داشتن همکاری و تعلق به تعاونی، باور به خود، باور به کار و توانایی خود، صمیمیت در کار، ارزش‌هایی همچون اعتقاد به کار گروهی، اولویت دادن به ارزش‌های گروهی، قبول مسئولیت، مسئول بودن در برابر وظیفه، اعتقاد به با هم بودن، عدم خیانت در کارها، انجام کارها در اسرع وقت، تعهد کاری، توجه به دستورات هیئت مدیره، تلاش برای ارتقای تعاونی و پایداری آن، تبلیغ و جذب زنان به مشارکت در تعاونی، پذیرش فرهنگ تعاونی، داشتن اسم و رسم، تعلق به تعاونی، شناختن همدیگر در گروه تعاونی، علاقه به کار تعاونی،
		رفتار سازگراانه	برآوردن نیاز مالی، کمک مالی به همدیگر، خیر و برکت تعاونی، خشنودی و شادی بعد از کار، ارضای روحی و خشنودی، رضایت قلبی داشتن، وجود درآمد کافی، کمک خرج خانه شدن، سازگار شدن زنان با تعاونی و روحیات آنها با فرهنگ تعاونی و کار گروهی، استقلال مالی، دردل کردن، مشورت، احساس شور و هیجان، سرحال شدن
ارزش‌های مشترک	ارزش‌های مشترک	درونی کردن ارزش‌های گروهی	احساس خشنودی و رضایت شغلی
		تعلق گروهی	پاداش مادی و مالی
		عدالت گروهی	
برآورده شدن نیازها	برآورده شدن نیازها		

ارضای روحی و عاطفی	با کار کردن، از تنهایی بیرون آمدن، عدم فرسودگی شغلی، تعهد مستمر به کار، عدم خستگی روحی و جسمی در کار، حس صلاحیت و شایستگی، افزایش توان جسمی و روحی
اعتقاد به توانایی زنان	اعتقاد به باور کردن به توانایی‌های زنان، ایستادن در پای کار، هدر ندادن توانایی، توجه به جوانان فعال، اهمیت دادن به کارهای خلاقانه، سرمایه‌گذاری در کارهای جدید و ایده‌های نو، داشتن استقلال، افزایش فروش محصولات جدید، تولید چند محصول جدید، زمینه کار جوان را فراهم نمودن، استقبال از ایده‌های خلاقانه، افزایش حس توانمندی، ایجاد فرصت، توانمندسازی زنان، وجود انگیزه برای کار خلاقانه
انگیزه برای کار خلاقانه و کارآفرینانه	توجه به جوانان
	توجه به ایده‌های خلاقانه

یافته‌های پژوهش (۱۳۹۹-۱۴۰۰)

پیوندی ناگسستگی بین آنها ایجاد کرده بود. آنچه که در این تعاونی‌ها به عنوان رمز موفقیت از آن یاد می‌شود، بر این اعتماد پایه‌ریزی شده است. این اعتماد حتی بر رشد شتابان اقتصادی، افزایش بازده رونق اقتصادی، فراهم کردن سود عمومی، ایجاد همبستگی اجتماعی و همکاری، هماهنگی، رضایت از سطح زندگی، ثبات دموکراسی و توسعه و حتی تندرستی و افزایش امید به زندگی نیز اثرگذار است [۲۱]. یکی از مصاحبه‌شوندگان درباره اعتماد در بین زنان و تأثیرات آن بر تعاونی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی اعضاء چنین می‌گوید:

اگر این اعتماد نبود واقعاً کارها پیش نمی‌رفت... ما توانستیم پیشرفت کنیم و همین اعتماد در بین همدیگر سبب این پیشرفت شده است. این اعتماد سبب شده همه بتونن با اطمینان خاطر کارشون رو انجام بدن و همکاری و هماهنگی ایجاد کند و در طولانی‌مدت هم بر رشد اقتصادی و کاری تعاونی کمک کند... (عضو هیئت مدیره، ۴۰ ساله).

با توجه به اعتماد اجتماعی بالا میان اعضای تعاونی‌ها، طرد اجتماعی کمتری در بین آنها وجود دارد. می‌توان پذیرفت که نوش‌داروی طرد اجتماعی، سرمایه اجتماعی است، همان‌گونه که می‌توان فرض کرد، طرد اجتماعی، ذخیره‌ی سرمایه اجتماعی را به تحلیل می‌برد. بورديو (۱۹۸۶) بر می‌کند که سرمایه اجتماعی مبتنی بر آنهاست. سرمایه اجتماعی در چارچوب متفاوت خود، پیامدهای اقتصادی و حکمرانی جامعه مدنی و تأثیرات انواع خاصی از روابط اجتماعی و به طور خلاصه منافعی را که از طریق همکاری و مشارکت به دست آمده است، در نظر می‌گیرد. بنابراین می‌توان گفت که این نتایج سرمایه اجتماعی است که موضوعیت دارد. «یکی از گرایش‌های محوری در این مفهوم، ابزاری کردن روابط اجتماعی و سرمایه‌گذاری بر روی دوستان و خانواده برای دستیابی به هدف است. در تعریف سرمایه اجتماعی خواه از آن کلمن، پاتنام یا حتی بورديو باشد یا نباشد، تأکید زیادی بر آثار سرمایه اجتماعی شده است» [۲۲].

نتایج تأثیر سرمایه اجتماعی بر روابط و تعاملات زنان در تعاونی‌ها بر ارتقاء جایگاه آنها در جامعه هم افزوده است و آنها توانسته‌اند تعاملات پایدار و شبکه‌ای از روابط همیارانه را ایجاد کنند. در همین راستا، آنها در طول زمان و با برقراری تعامل پایدار، ارزش‌های مشتری را بین خود به‌وجود آورده‌اند.

با توجه به مفاهیم استخراج شده از مصاحبه‌ها، و دسته‌بندی آنها در قالب مقولات اولیه می‌توان مقولات ثانویه را معیار تفسیر و تبیین قرار داد. برای این امر مهم، لازم است به نقل و قول مصاحبه‌ها هم پرداخته شود. روش و تکنیک‌های روش‌شناختی اتخاذ شده حاصل بینش نظری و کار میدانی‌ای است که می‌توان آن را در بکارگیری پژوهش‌های کیفی مشاهده نمود. در پژوهش‌های کیفی، بیشتر بحث اعتبار مطرح است تا پایایی (این موضوع، ناشی از ماهیت هستی‌شناختی و فلسفی روش‌های پژوهش کیفی است). به اعتقاد فلیک [۲۰]، یکی از روش‌های افزایش اعتبار، «باورپذیر کردن گزینشی» است. منظور وی از اصطلاح مذکور، مستدل کردن متن با نقل قول‌هایی قابل قبول است که در پژوهش حاضر، موارد متعددی از آنها به‌منظور باورپذیر کردن یافته‌های پژوهش بیان شده است. تعامل پایدار، ارزش‌های مشترک، برآورده شدن نیازها و انگیزه برای کار خلاقانه و کارآفرینانه مقولات ثانویه‌ای هستند که از مصاحبه‌ها استخراج شده است و مورد بحث قرار می‌گیرند.

تعامل پایدار

مقولاتی که از گفته‌های مصاحبه‌شوندگان حول این نکته که «میزان مشارکت و تعامل در تعاونی چقدر است و این مشارکت را به چه شیوه‌هایی درک و تفسیر می‌کنند؟» در پاسخ به این پرسش، مقولات مشارکت همه جانبه، اعتماد به همدیگر، رفتار سازگرا نه دسته‌بندی شد. تفسیر این مقولات حاکی از آن است که با توجه به مشارکت گروهی در کارها این مقولات به عنوان اساسی‌ترین مقولات اتخاذ گردید. مصاحبه‌شوندگان بر این نکته تأکید داشتند که اساس رابطه‌ی آنها بر مشارکت استوار بوده و همین امر باعث شده است که در همه کارها مشارکت همه جانبه‌ای داشته باشند. حتی برخی از زنان بر این نکته تأکید دارند که در انجام کارهایی که در مسئولیت آنها نیست، مشارکت دارند.

همه اینجا به هم کمک می‌کنیم... حتی در کارهای منزل هم کمک می‌کنیم. در بخش‌های تعاونی مثل دسته‌بندی محصولات، مثل حمل کردن وسایل، مثل بافتن و ... اینجا همه کار می‌کنند و تقسیم وظایف درسته که وجود داره اما به این شکل نیست که هرکی سرش در لاک خودش باشه... (عضو تعاونی، ۴۳ ساله).

آنچه که در روابط زنان به وضوح قابل شناسایی بود، اعتماد به همدیگر به عنوان اصل اساسی روابط آنها بود. اعتماد به همدیگر

ارزش‌های مشترک

با توجه به استخراج مفاهیم از مصاحبه‌ها، مصاحبه‌شوندگان در پاسخ به این نوع سؤالات که چه چیزی باعث شده است که آنها گرد هم آیند و کار کنند، چه چیزی آنها را به هم وصل کرده و رابطه‌ی آنها را پایدار نموده است و غیره به مفاهیمی اشاره داشتند که مربوط به ارزش‌های مشترک بودند. این ارزش‌ها، مانند اهمیت دادن به همدیگر، داشتن ارزش‌های زنانه، داشتن همکاری و تعلق به تعاونی، صمیمیت در کار، ارزش‌هایی همچون اعتقاد به کار گروهی، اولویت دادن به ارزش‌های گروهی، قبول مسئولیت و... که می‌توان آنها را در مقولاتی از جمله درونی کردن ارزش‌های گروهی، تعلق گروهی، عدالت گروهی گنجانده و مورد بحث و نظر قرار داد.

به نظر من آنچه ما را اینجا گرد آورده باور به ارزش‌های مشترکی است که سبب شده‌اند این تعاونی رو هم راه بیندازیم. ما باور داریم که کار گروهی ارزش زیادی دارد و در کار گروهی است که استعدادهای توانایی‌هامون رو می‌تونیم نشون بدیم و همدیگر رو تحسین کنیم... باید به زنان این امید رو داد که کار کردن آنها اهمیت زیادی دارد و می‌تونن خیلی کارها رو انجام بدن... باور به خود یکی از مهمترین چیزهایی است که باید به عنوان ارزش در زنان پذیرفته بشه و خوشبختانه این مورد اینجا می‌تونیم نمود هاشو ببینیم... (هیئت مدیره تعاونی، ۵۲ ساله).

تعلق گروهی از جمله ارزش‌هایی است که در تعاونی‌ها نمود عینی زیادی داشته است، به این شیوه که زنان این تعاونی‌ها را متعلق به خود دانسته و برای ارتقای آنها تلاش می‌کردند، به طوری که این تعلق گروهی به تعلق خاطر کاری هم منجر شده است. یافته‌های علمی نشان از تأثیرگذاری چشمگیر تعلق خاطر کاری بر نتایج عملکردی کسب و کار و در عین حال پایین بودن سطح تعلق خاطر کارکنان در سازمان‌ها دارد که این امر خود هزینه‌های میلیارد دلاری در قالب بهره‌وری از دست‌رفته برای سازمان‌ها را در برداشته است و حتی بسیاری از سازمان‌ها از وجود نداشتن تعلق خاطر کارکنان رنج می‌برند که این موضوع منجر به تحمیل هزینه‌ها گزافی برای سازمان‌ها می‌شود [۲۳]. در تعاونی‌ها، این امر خود را به عنوان یک مسئولیت اجتماعی هم نشان داده است. مسئولیتی که ریشه در تعلق گروهی و تعلق به تعاونی دارد. یکی از مصاحبه‌شوندگان در این باره می‌گوید:

ما اینجا خودمون رو متعلق به تعاونی می‌دونیم و در اینجا است که حتی ما خودمون رو پیدا کردیم... ما رو اصلاً با این تعاونی‌ها و گروه زنان اینجا می‌شناسند. ما اینجا اسم و رسمی برای خودمون داریم. همین امر باعث شده در سر کار هم این قضیه حفظ بشه و همه به کارشون تعلق دارن... به نظر من همین باعث شده که ما بتوانیم پیشرفت کنیم (هیئت مدیره تعاونی، ۴۹ ساله).

یکی از مهمترین مسایل بحث عدالت در تعاونی‌هاست. این مسئله همچنین باعث تقویت تعلق گروهی و تعلق خاطر کاری در بین اعضای تعاونی‌ها شده است. عدالت مانند چسبی است که باعث می‌شود افراد دور هم جمع شوند و به طور مؤثر با هم کار کنند [۲۴]. در مقابل، بی‌عدالتی هرگونه انسجام درون گروه را از هم می‌پاشد. عدالت تأثیر بسزایی در رفتار افراد دارد و در تبیین چرایی واکنش افراد به پیامدهای غیرمنصفانه، فرآیندها و رویه‌های نامناسب و مراودات غیرعادلانه بسیار

راهگشاست. احساس عدالت نه تنها بر نگرش‌ها، عملکرد و رفتارهای درون گروه تأثیر دارد بلکه در نحوه برخورد آنها با ذی نفعان بیرونی به‌ویژه مشتریان مؤثر است و حتی برخورد مشتریان با افراد و گروه را تحت تأثیر قرار می‌دهد [۲۵].

به نظر من اینجا همه با هم برابرند و تبعیضی چندانی وجود نداره... چون همه زن هستیم و همه می‌خوایم که کارها به نحو احسن پیش بره همیشه سعی می‌کنیم حق کسی ضایع نشه... اینجا همه به نظر من به حقشون میرسن.. درست حساب و کتاب می‌کنیم و می‌تونم بگم کسی تا به حال ناراضی نبوده و شکایتی نداشته... اینجا همه به چشم اعضای تعاونی دیده می‌شن، همین باعث حمایت از هم شده و این کمک‌ها باعث ابقاء تعاونی‌ها و توسعه آنها شده... (مدیرعامل تعاونی، ۴۰ ساله).

بنابراین، وجود تعلق گروهی و به تبع تعلق خاطر کاری، تعهد مستمر و هنجاری، احساس عدالت و حمایت از هم و همکاری در کارها و... به عنوان ارزش‌هایی که زنان بر آن تأکید نمودند که به مانند چسبی روابط آنها را شکل داده است اما آنچه در کنار این ارزش‌ها مطرح شد، برآورده شدن نیازهای زنان در تعاونی‌ها بود. این امر، توانسته است میزان مسئولیت‌های اعضا را بالا ببرد.

برآورده شدن نیازها

برآورده شدن نیازهای زنان اعم از نیازهای مادی و مالی، نیازهای روحی و عاطفی نشان از موفقیت تعاونی‌ها دارد. سود دهی و رونق اقتصادی تعاونی‌ها سبب شده است که بسیاری از نیازهای اعضا تأمین گردد. مطالعات نشان می‌دهد که برآورده شدن نیازهای اقتصادی در شرکت‌ها و تعاونی‌ها، مهمترین فاکتوری است که اعضا را به هم نزدیک‌تر می‌کند و سبب پایداری تعاونی و یا شرکت می‌شود [۲۶]. برآورده شدن نیازهای مادی اعضا یکی از مهمترین مواردی است که تعاونی را به مانند یک شرکت اقتصادی دارای بار مسئولیت کرده است. تعاونی‌ها با این نقش، به عنوان یک جایگاه فعال اقتصادی در سطح جامعه شناخته شده‌اند که از آنها انتظار برآورده نمودن اشتغال، بهره‌وری، مشارکت اقتصادی و... می‌شود. این امر همچنین باعث تقویت این ایده می‌شود که تعاونی‌ها نقش تعدیل‌کننده مناسبات بازار و جامعه داشته باشند و مانند شرکت‌های اقتصادی عمل نمایند [۲۷].

مصاحبه‌ها نشان می‌دهد که تعاونی صرفاً برای تأمین نیازهای مادی تأسیس نشده است بلکه ارضای نیازهای عاطفی و روحی زنان هم تأثیرگذار بوده است. این تأثیرات خود را در احساس خشنودی و رضایت شغلی نشان می‌دهد. زنان از اینکه این تعاونی‌ها تأسیس شده‌اند احساس رضایت دارند و تعاونی‌ها را مأمونی برای برآورده شدن نیازهای خود می‌دانند. به نظر برخی از اعضای تعاونی‌ها، نیازهای مادی در صدر نیازها قرار دارند و بر این عقیده هستند که درآمد حاصل از کار در تعاونی کفاف برخی از مخارج زندگی آنها را می‌دهد، لذا به این تعاونی‌ها امیدوار شده‌اند و در کنار این امیدواری احساس رضایت دارند:

الان ماهانه ما سعی می‌کنیم به اعضامون پول بدیم... میدونیم واقعاً کمه اما همین مبلغ می‌تونه خیلی از مخارج اونان رو تامین کنه... اکثر این زنان خانه‌دار بودند و الان هم اکثرشون هستند و سعی می‌کنند که

این پول رو در خونه خرج کنن... ما سعی مون اینه که به اونا وام هم بدیم و از حقوقشون کم کنیم... (هیئت مدیره، ۵۱ ساله).

بنابراین برآورده شدن نیازها، سبب افزایش تعهد و به دنبال آن افزایش تعهد عاطفی، تعهد مستمر و تعهد هنجاری در بین زنان شده، این امر، همچنین موجب احساس خشنودی از کار و عدم فرسودگی شغلی آنها شده است. وجود تعاونی آنها را به دنیای بیرون از خانه، با ویژگی‌ها و مشخصات متفاوت کشانده و سبب شده است آنها با جامعه ارتباط بهتر و نزدیکتری پیدا کنند. یکی مصاحبه‌شوندگان در این باره می‌گوید:

چون اکثر زنان خانه‌دار بودند و در خونه احساس می‌کردند که توانایی‌هاشون رو نمی‌تونن نشون بدن اومدن اینجا. همین که اینجا رو دیدن محیطش بر روحیاتشون تأثیر گذاشته و کارهایی هم که انجام میدن و دستاورد خودشون رو می‌بینن، خیلی احساس رضایت می‌کنن... اینجا با هم حرف می‌زنن درد دل می‌کنن، راه و چاره به هم نشون میدن و کمک حال همدیگه هم هستن، بنابراین می‌تونم بگم که از نظر عاطفی و روحی هم ارضا می‌شوند... واقعاً اینجا مثل خونه‌ی خودشون می‌مونه... (عضو تعاونی، ۳۵ ساله).

انگیزه برای کار خلاقانه و کارآفرینانه

با توجه به اینکه زنان با این نگرش که توانایی‌های زیادی در انجام کارهای اقتصادی و خلاقانه دارند به تاسیس و توسعه‌ی تعاونی‌ها پرداخته‌اند. می‌توان گفت یکی از مواردی که سبب بقاء و توسعه تعاونی‌ها در عرصه‌ی اقتصادی شده است، اعتقاد به توانایی‌ها و در کنار آن توجه به یادگیری و خلق ایده‌های جدید و کارآفرینانه بوده است. این مورد با توجه ویژه به جذب جوانان به تعاونی‌ها مضاعف شده. به استناد گفته‌های مصاحبه‌شوندگان، تعاونی‌ها با این نگرش که باید سهمی در کارهای اقتصادی و کارآفرینی داشته باشند سعی نموده‌اند که جوانان را جذب کنند.

اینجا واقعاً باور داریم که زنان توانایی‌های زیادی برای کار کردن دارند. این کلیشه‌هایی که زنان نمی‌تونن و باید در خونه بشینن و کار خونه خونه رو انجام بدن اینجا خریدار نداره... واسه همین ما جوانان رو ترغیب می‌کنیم که بیان اینجا و کار کنند و صرفاً وابسته به شوهراشون نباشند و واسه خودشون استقلال مالی داشته باشند (عضو تعاونی، ۳۵ ساله).

نیاز به شایستگی به معنای توانایی فرد برای انجام تکالیف است و اینکه فرد تا چه حد برای رسیدن به اهدافش توانایی دارد و در رسیدن به اهدافش، احساس مفید بودن می‌کند. نیاز به ارتباط به معنای رابطه با کسانی است که برای فرد اهمیت دارند و یا از او حمایت می‌کنند و با آنها احساس پیوستگی دارد. این امر در تعاونی‌ها، به صورت یک ارزش درآمده، باعث خلق ایده‌های کارآفرینی زنان شده است. یکی از مهمترین مواردی که مصاحبه‌شوندگان به آن اشاره داشتند، توجه به ایده‌های خلاقانه و کارآفرینی زنان است. به اعتقاد آنها، این امر در تعاونی‌ها ساخته و پرداخته می‌شود.

اینجا هر ایده‌ایی جدید داشته باشی می‌تونن بگی و اعضا هم استقبال می‌کنن... ما اینجا خودمون چندتا ایده دادیم توی بحث

بسته‌بندی و چیدمان و اینها که واقعاً خوب بود. حتی نوع خاصی از بافت رو درست کردیم که تا حالا وجود نداشت. با این ایده‌ها میزان فروشمون رفته بالا... الان ما خودمون تولیدگر هستیم و اونا رو تنها ما تولید و عرضه می‌کنیم... (عضو تعاونی، ۳۸ ساله).

امروزه میزان حضور زنان در بازار کار و مشارکت آنان در فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی به یکی از شاخص‌های مهم توسعه انسانی بدل گردیده است. زیرا فعالیت اقتصادی زنان رابطه مستقیم با فقر و رفاه اجتماعی دارد. با افزایش فرصت‌های شغلی برای زنان، سطح فرهنگ و آموزش جامعه ارتقا می‌یابد. زنان درآمد مستقل کسب می‌کنند و وضعیت تغذیه و بهداشت خانواده بهبود می‌یابد. موفقیت زنان کارآفرین در جوامع نه تنها سبب ایجاد سود اقتصادی می‌شود بلکه منافع اجتماعی و فرهنگی نیز ایجاد می‌نماید [۲۸]. بنابراین باید گفت که تحقق توسعه اجتماعی، تسریع فرآیند توسعه اقتصادی و محقق شدن عدالت اجتماعی چنانچه به زن به عنوان نیروی فعال و سازنده نگریسته شود قطعاً تأثیر بسیاری در روند توسعه و افزایش کمی و کیفی نیروی انسانی آن جامعه خواهد داشت. نقش زنان در توسعه، مستقیماً با هدف توسعه اجتماعی و اقتصادی بستگی دارد و از این رو در تحول همه جوامع انسانی عاملی بنیادی محسوب می‌گردد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

مسئله‌ی پژوهش حاضر، با توجه به فرض بنیادین آن یعنی رابطه سرمایه‌ی اجتماعی و نقش آن در مسئولیت‌پذیری اجتماعی زنان در تعاونی‌ها، بر این اساس شکل گرفت که زنان با تقویت سرمایه اجتماعی خود، میزان مسئولیت اجتماعی‌شان را در تعاونی‌ها افزایش می‌دهند. با این حال، می‌توان گفت که آنها چه روایتی از رابطه خود با یکدیگر دارند و این رابطه چگونه بر مسئولیت اجتماعی آنها در تعاونی تأثیر گذاشته است. در این پژوهش، تعاونی‌ها به مثابه مکان و فضاهایی که در آنها می‌توان نقش و فعالیت زنان را مورد ارزیابی قرار داد، مدنظر واقع شده اند. تعاونی‌های زنان علاوه بر نقش‌ها و عملکردهای مالی و اقتصادی، می‌توانند بر توسعه اجتماعی زنان هم تأثیر بگذارند. آنچه که این پژوهش همواره آن را مدنظر داشته است این نکته بود که با افزایش سطح سرمایه اجتماعی زنان، میزان و نوع مسئولیت‌پذیری اجتماعی آنها در قبال تعاونی و جامعه ممکن می‌شود، بنابراین برای درک منسجم و صحیح این روابط، از نظریاتی که در مورد سرمایه‌ی اجتماعی به‌ویژه نظرات بوردیو، پاتنام و فوکویاما بهره‌جسته‌ایم. نظرات درباره‌ی مفهوم سرمایه اجتماعی از تأثیر بسزای سرمایه‌ی اجتماعی بر توانایی‌ها و فعالیت‌های افراد در گروه سخن دارد.

یکی از نوآوری‌های این پژوهش، بسط تئوریک مفاهیم سرمایه اجتماعی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی افراد در تعاونی‌های زنان بوده است. این امر کمتر در پژوهش‌های مربوط به تعاونی‌ها مورد ملاحظه‌ی نظری و تجربی قرار گرفته است. در همین راستا، و براساس اهداف مورد نظر، سعی بر آن شده که نظریات و مصاحبه‌ها با اعضای تعاونی‌های زنان به عنوان پایه‌ی مباحث در نظر گرفته شود. برای این منظور از روش کیفی تحلیل روایت برای درک و تفسیر دیدگاه اعضای تعاونی‌های زنان استفاده شده است. نتایج نشان می‌دهد که در تعاونی‌ها

می‌توان مسئولیت‌پذیری آنها را بالا برد و همانطور که گفته شد این امر، باعث پایداری و توسعه تعاونی‌ها خواهد شد. یافته‌های این بخش حکایت از همخوانی با نتایج اردلان و همکاران [۱۵] دارد. با در نظر داشتن مصاحبه‌ها، می‌توان گفت که توجه نهادی به تعاونی‌ها، حمایت و پشتیبانی از آنها به ویژه حمایت مالی در قالب اعطای وام‌های کم‌بهره، تسهیلات مداوم از سوی نهادهای مربوطه و بانک‌ها لازم است.

حمایت‌های انگیزشی، ارتقای فرهنگ تعاونی با برگزاری کلاس‌های آموزشی و جلسات توجیهی، حمایت از کارآفرینی زنان و ایجاد بسترهای اشتغال زنان از اقدامات دیگری است که می‌تواند به تقویت بنیه تعاونی-ها و توسعه سرمایه‌ی اجتماعی آنها منجر شود. آنچه از مصاحبه‌ها برمی‌آید تعامل تعاونی‌ها با بخش‌های دولتی، خصوصی و سایر تعاونی‌انچنان که انتظار می‌رود زیاد و نتیجه بخش نیست؛ ازاینرو باید کارگروه ویژه و شورای هماهنگی میان نهادهای ذی‌مدخل و تعاونی‌ها تشکیل شود تا مقدمات همکاری و تعامل این بخش‌ها جهت ارتقاء و توسعه تعاونی‌ها فراهم شود.

ملاحظات اخلاقی

تمامی پاسخگویان با اطلاع قبلی و رضایت به سؤالات پاسخ داده و همه سؤالات بدون نام و نشانی پاسخگو تکمیل شده است.

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

تمام منابع مالی و هزینه پژوهش و انتشار مقاله تماماً بر عهده نویسنده بوده و هیچگونه حمایت مالی دریافت نشده است.

حامی مالی

برای انجام این پژوهش، هیچ‌گونه حمایت مالی دریافت نشده است. و تمام منابع مالی و هزینه پژوهش و انتشار مقاله تماماً بر عهده نویسنده می‌باشد.

مشارکت نویسندگان

تعارض منافع

مشارکت همه جانبه‌ای در کارها وجود دارد که اعضاء سعی دارند با تعامل و رفتار سازشگرانه، اعتماد سایر اعضاء را بدست آورند و در نتیجه یک تعامل پایدار بین آنها شکل گرفته است. این امر همچنین سبب شده ارزش‌های گروهی در بین آنها درونی شود و به مراتب، میزان تعلق گروهی و تعلق خاطر کاری میان آنها افزایش یابد که عدالت گروهی را هم در پی داشته است. زنان در تعاونی‌های مورد مطالعه، سعی کرده‌اند با حفظ ارزش‌های مشترک از جمله حمایت و همکاری گروهی، تعلق به گروه و پذیرش فرهنگ تعاونی و... به پایداری روابط و میزان تعهد خود به تعاونی‌ها بیفزایند. با وجود این، آنچه سبب شده است تعاونی پایدار بماند و میزان تعهد اعضاء افزایش یابد، برآورده شدن نیازهای روحی، روانی و به ویژه مالی زنان است. تفسیر مصاحبه‌ها در این بخش از پژوهش نشان داد که زنان رضایت بیشتری از کار خود در تعاونی داشته و این امر به جهت برآورده شدن نیازهای آنهاست. تعاونی به مکانی برای ایجاد روابط جدید، ارضای نیازهای عاطفی و روحی زنان تبدیل شده است. روایت‌ها حاکی از تأثیرات کار در تعاونی‌ها بر هویت، تعلق، استقلال مال زنان است. نتیجه یافته‌ها با یافته‌های باسیتی [۱۴] در مورد نقش سرمایه اجتماعی در زنانی که در تعاونی‌ها مشارکت دارند، همخوانی دارد.

با وجود این، آنچه تعاونی‌ها را ارتقا بخشیده، جنبه‌هایی دیگری است که توانسته زنان را به خود جذب کند و فرصتی برای توانمندی و بروز ایده‌های خلاقانه‌ی آنها فراهم آورد. یافته‌های چرمچیان لنگرودی [۹]، نیز حاکی از این امر است و نشان می‌دهد که تعاونی فرصتی را برای توانمندسازی زنان فراهم نموده است. نتایج در این بخش از پژوهش، گویای آن است که تعاونی‌ها، زمینه توانمندسازی را فراهم آورده و راه را برای فعالیت زنان جوان و کارآفرین هموار نموده است.

آنچه که می‌توان در یک نتیجه‌ی کلی، با توجه به مقولات ثانویه ابراز نمود، مسئولیت‌پذیری اجتماعی اعضاء تعاونی‌ها است. آنها با در نظر داشتن تعهد خود در تعاونی، سبب ایجاد تعامل پایدار، خلق ارزش‌های مشترک، برآورده شدن نیازهایشان و انگیزه برای کارآفرینی شده‌اند. مسئولیت‌پذیری اجتماعی در تعاونی‌ها حاکی از روندی است که به موازات آن، تعاملات شکل گرفته و سبب ایجاد بستری برای کار گروهی در بین زنان شده است؛ بنابراین، با ارتقای تعهد در میان اعضاء

References

1. NorNora OurabahHaddad, Agricultural cooperatives and gender equality. 2009.
2. E. Ferragina, "The socio-economic determinants of social capital and the mediating effect of history: Making Democracy Work revisited," Int. J. Comp. Sociol., vol. 54, no. 1, pp. 48-73, 2013, doi: 10.1177/0020715213481788.
3. <https://www.socialcapitalgateway.org/content/paper/coleman-j-s-1988-social-capital-creation-human-capital-american-journal-sociology-94-s>
4. R. M. Carpiano, "Neighborhood social capital and adult health: An empirical test of a Bourdieu-based model," Heal. Place, vol. 13, no. 3, pp. 639-655, 2007, doi: 10.1016/j.healthplace.2006.09.001.
5. Q. Liang, Z. Huang, H. Luc, and X. Wangd, "Social capital, member participation, and cooperative performance: Evidence from China's Zhejiang," Int. Food Agribus. Manag. Rev., vol. 18, no. 1, pp. 49-78, 2015,

- [Online]. Available: https://www.researchgate.net/publication/281762869_Social_capital_member_participation_and_cooperative_performance_Evidence_from_China%27s_Zhejiang.
6. H. Westlund and F. Adam, "Social capital and economic performance: A meta-analysis of 65 studies," *Eur. Plan. Stud.*, vol. 18, no. 6, pp. 893-919, 2010, doi: 10.1080/09654311003701431.
  7. T. Grootaert, C. Van Bastelaer, "The Role of Social Capital in Development, An Empirical Assessment." Cambridge University, New York, p. 133, 2004.
  8. D. Wood and B. W. Roberts, "The effect of age and role information on expectations for big five personality traits," *Personal. Soc. Psychol. Bull.*, vol. 32, no. 11, pp. 1482-1496, Nov. 2006, doi: 10.1177/0146167206291008.
  9. M. Charmchian Langroudi, "The Impact of Marketing Mix on Perceived Value, Destination Image and Loyalty of Tourists (Case Study: Khalkhal City, Iran)," *Women Soc. (Sociology Women)*, vol. 7, no. 1, pp. 1-27, 2017, doi: 10.5539/mas.v11n11p96.
  10. J. C. Henderson, "Corporate social responsibility and tourism: Hotel companies in Phuket, Thailand, after the Indian Ocean tsunami," *Int. J. Hosp. Manag.*, vol. 26, no. 1, pp. 228-239, 2007, doi: 10.1016/j.ijhm.2006.02.001.
  11. T. Lähdesmäki et al., *Learning Cultural Literacy through Creative Practices in Schools*, Learning C. 2022.
  12. F. Azmat, "Exploring social responsibility of immigrant entrepreneurs: Do home country contextual factors play a role?," *Eur. Manag. J.*, vol. 28, no. 5, pp. 377-386, 2010, doi: 10.1016/j.emj.2009.11.004.
  13. [۱۳] M. A. Aghaei and mortoza Kazempour, "The effect of corporate social responsibility and product diversification on performance evaluation," *Iran. J. Value Behav. Account.*, vol. 1, no. 1, pp. 99-121, 2016, doi: 10.18869/acadpub.aapc.1.1.99.
  14. S. Basity, "The role of Social Capital on the Quality of Life of Cooperative activists Case study: Damghan City," vol. 9, no. 36, pp. 71-93, 2021, [Online]. Available: http://ajcoop.mcls.gov.ir/article_128182.html?lang=en.
  15. M. R. Ardalan, S. Ghanbari, R. Beheshti Rad, and P. Navidi, "The effect of social capital and social responsibility on organizational commitment; case study: staff of Razi University, Kermanshah," *Educ. Meas. Eval. Stud.*, vol. 5, no. 10, pp. 109-132, 2015, [Online]. Available: http://jresearch.sanjesh.org/article_18826.html?lang=en.
  16. E. Mogaji, R. E. Hinson, A. C. Nwoba, and N. P. Nguyen, "Corporate social responsibility for women's empowerment: a study on Nigerian banks," *Int. J. Bank Mark.*, vol. 39, no. 4, pp. 516-540, 2020, doi: 10.1108/IJBM-04-2020-0195.
  17. A. Emhan, A. Tongur, and I. Turkoglu, "An analysis of the social capital, organizational commitment and performance in the public sector of southeastern turkey," *Transylvanian Rev. Adm. Sci.*, vol. 2016, no. 47E, pp. 49-62, 2016.
  18. G. Degli Antoni and E. Portale, "The effect of corporate social responsibility on social capital creation in social cooperatives," *Nonprofit Volunt. Sect. Q.*, vol. 40, no. 3, pp. 566-582, 2011, doi: 10.1177/0899764010362568.
  19. C. Taylor, "This is the author-manuscript version of this work - accessed from MILLER , EVONNE AND BUYS , LAURIE (2008) THE IMPACT OF SOCIAL CAPITAL ON RESIDENTIAL WATER-AFFECTING BEHAVIORS IN A DROUGHT-PRONE AUSTRALIAN COMMUNITY .

- SOCIETY & NATURAL RESOURCES
21 (,” pp. 1–20, 2008.
20. Flick, Ed., Flick, U, 1st ed. tehran, 2008.
21. K. Newton, “Social Trust and Political Disaffection: Social Capital and Democracy,” vol. 9, no. July, pp. 1–23, 2016.
22. F. F. Firoozabad, M. R. Ekhtesasi, M. Sefid, A. M. Sharifabadi, and N. O. L. H, “Strategic Management of Separation of Drinking Water from Sanitation Water in the City of Yazd by Using AHP and SWOT Analysis,” *Water and Wastewater*, vol. 30, no. 200708, pp. 113–120, 2019, doi: 10.22093/wwj.2017.81550.2379.
23. A. gholipour, *Sociology of organizations: sociological approach to organization and management*, Publisher: Organization for Studying and Compiling Humanities Books of Universities (Samt), 2019.
24. G. G. Aguiar, “Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community,” *Soc. Sci. J.*, vol. 39, no. 3, pp. 489–490, 2002, doi: 10.1016/s0362-3319(02)00190-8.
25. S. S. Masterson, “A trickle-down model of organizational justice: Relating employees’ and customers’ perceptions of and reactions to fairness,” *J. Appl. Psychol.*, vol. 86, no. 4, pp. 594–604, 2001, doi: 10.1037/0021-9010.86.4.594.
26. R. Antonietti and R. Boschma, “Social capital, resilience, and regional diversification in Italy,” *Ind. Corp. Chang.*, vol. 30, no. 3, pp. 762–777, 2021, doi: 10.1093/icc/dtaa052.
27. Springer Berlin Heidelberg, “Corporate Social Responsibility:,” *Corp. Soc. Responsib. Fight Against Corrupt. Tax Behav.*, pp. 49–58, 2007, [Online]. Available: <https://www.springerprofessional.de/corporate-social-responsibility/19403896>.
28. M. Cowling and M. Taylor, “Entrepreneurial Women and Men: Two Different Species?,” *Small Bus. Econ.*, vol. 16, no. 3, pp. 167–175,

2001,
doi:
10.1023/A:101119551691 .